

Zvláštní vlastnost

Zvláštní vlastnost má čtyři významy - zvláštní vlastností je totiž to, co připadá nějakému jedinému druhu, byť ne celému, jako např. člověku "léčit", nebo "měřit". Také je zvláštní vlastností to, co připadá celému druhu, byť ne jedinému, jako např. člověku být "dvounohý"; zvláštní vlastností je také i to, co připadá jedinému druhu, celému a někdy - jako např. připadá každému člověku "ve stáří šedivět". Čtvrtý případ je ten, ve kterém se setkají podmínky "jedinému", "celému" a "vždy" - jako připadá člověku "schopné se smát". I když se totiž člověk nesměje vždy, říká se o něm, že je schopný se smát, ne proto, že se vždy směje, ale proto, že má k tomu vrozenou schopnost. Ta mu vždy přísluší jako vrozená, právě tak jako koni přísluší "schopné se řehtat". O tom, co je takové, se též říká, že je to v nejvlastnější významu zvláštní vlastností, poněvadž je to schopné obratu ve výpovědi: jestliže totiž je něco koněm, je to i schopné se řehtat a jestliže je to schopné se řehtat, je to také koněm.

Nahodilá vlastnost.

Nahodilá vlastnost je to, co se objevuje a mizí nezávisle na zániku svého nositele. Je dvojí: oddělitelná a neoddělitelná. "Spát" je nahodilá vlastnost, která je oddělitelná, kdežto "být černé" připadá neoddělitelně havranu i Aithiopovi. Můžeme si však představit i bílého havrana i Aithiopa bez barvy, aniž by tím nositel vlastnosti zanikl. Určuje se to i takto: nahodilá vlastnost je to, co může jednomu a témuž náležet i nenáležet, nebo to, co není ani rod, ani rozdíl, ani druh, ani zvláštní vlastnost, existuje to však vždy na nějakém nositeli.

Když jsme určili vše, co jsme si dali za úkol, myslím totiž rod, druh, rozdíl, zvláštní vlastnost a nahodilou vlastnost, je třeba promluvit o tom, jaké mají společné a jaké rozdílné rysy.

Společné rysy pěti slov.

Všem je společné to, že se vypovídají o více věcech. Ale rod se vypovídá o druzích a jednotlivinách a právě tak rozdíl, druh však se vypovídá o jednotlivinách, které pod něj spadají. Zvláštní vlastnost se vypovídá o druhu, kterého je zvláštní vlastností, i o jednotlivinách, které pod druh spadají; nahodilá vlastnost se vypovídá o druzích i jednotlivinách. "Živočich" totiž se vypovídá o koních i o hovězím dobytku, které jsou druhy, a o tomto koni i o tomto hovězím dobytčeti, což jsou jednotliviny. "Nerozumné" se vypovídá o koních i hovězím dobytku a to i o jednotlivých kusech, druh však, jako např. "člověk", se vypovídá jen o jednotlivcích. Zvláštní vlastnost, jako např. "schopné se smát" se vypovídá i o člověku i o jednotlivcích, avšak "černé" - nahodilá vlastnost, která je neoddělitelná - se vypovídá i o druhu havranů i o jednotlivých havranech. "Být v pohybu" - nahodilá vlastnost, která je oddělitelná - se vypovídá o člověku i koni, ale v první řadě o jednotlivinách a v druhé řadě pak o tom, co Jednotliviny obsahuje.

Porfyrios: Úvod k Aristotelovým Kategoriím (přel. M. Mráz); in FČ XVIII/1970; pp. 971 - 987